

НАРОДНА КАЗКА

- ❖ **Народна казка** — жанр фольклору; казка, що виникає та побутує в народному середовищі; її головними особливостями є наявність традиційних мотивів, персонажів, словесних виразів та відсутність достеменно відомого автора.
- ❖ **Тема твору** — це те, про що автор розповідає читачеві. Наприклад: природа, чиїсь пригоди, люди, звірі тощо.

Казки народів світу: різновиди, ознаки, загальнолюдські ідеали й національна самобутність

Про тварин

Це — найдавніші з-поміж казок. Чарівний елемент — звірі, птахи, риби — розмовляють людською мовою та поводяться як люди. У кожній країні в казках живуть «свої» тварини. У Європі це вовк, ведмідь, заєць, кінь, собака, кіт, півень, орел, ворон; в Азії та Африці — лев, тигр, слон, мавпа, папуга; в Австралії — кенгуру

«Лисиця й Журавель»,
«Вовк і семеро козенят»,
«Рукавичка», «Котик і Півник» тощо

Фантастичні (чарівні)

Тут діють чарівні сили, предмети, відбуваються чарівні перевтілення. Герої здійснюють дивовижні подвиги, дарують людям вогонь і живодайну воду, рятують від смерті, завжди виходять переможцями, їм допомагають фантастичні добрі істоти. Повторюються магичні цифри 3, 7, 12

«Синдбад-мореплавець»,
«Котигорошко»,
«Царівна-Жаба» тощо

Соціально-побутові

Ці казки люди почали складати на пізніших етапах своєї історії. Їхні герої — бідні селяни, наймити, солдати — зазвичай герої позитивні. Вельможі, пани, багаті хазяї, купці — теж герої побутових казок, але негативні. Немає фантастичних перетворень, чарівної вигадки, ситуації — реальні

«Як солдат із сокири кашу варив», «Ріпка»,
«Язиката Хвеська» тощо

- ❖ **Фольклор** (усна народна творчість) (від англ. *folk* — народ, *lore* — мудрість, знання) — твори, складені народом; передавалися з вуст в уста, із покоління в покоління, при цьому змінювалися і доповнювалися. У них утілено колективний життєвий досвід, ідеали, прагнення, риси характеру, традиції різних народів; це ніби духовне послання наших далеких предків нам, їхнім нащадкам.

Визначальні ознаки фольклорного твору:

- художня форма (краса);
- глибокий зміст (важлива, корисна інформація);
- тривала (не одним поколінням) народна перевірка на мудрість та актуальність, переробляння, доробляння і, як наслідок, досконалість (точність, стислість, глибина змісту — типові ознаки краси).

- ❖ **Ідея твору** — це прихований зміст; те, що автор намагався своїм твором донести до людей. Наприклад: робіть добро, не чиніть зла й т. ін.
- ❖ **Гіпербола** — художній засіб, що полягає в навмисному перебільшенні певної ознаки, явища, події для надання зображуваному більшої виразності, загостреності.
- ❖ **Сюжет** — це послідовність подій, які відбуваються в художньому творі.
- ❖ **Мандрівний сюжет** — це сюжет казки, байки, пісні, який начебто переходить від народу до народу. Наприклад: знайомство з героєм, його схильність до пригод → поради наставника → спільники → перешкоди й вороги → головне випробування героя → винагорода → шлях додому → щасливий кінець (хепіенд).

Індійська народна казка «Фарбований шакал»

Належить до давньоіндійської збірки казок «Панчатантра». У цій казці зображено життя тварин, яке дуже нагадує життя людей. У казці «Фарбований шакал» висміюються хитрість, користолюбство, нечесність, пихатість.

Жанр	Народна казка про тварин
Автор	Індійський народ
Тема	Зображення пригод шакала, якому вдалося ошукати звірів
Герої	Головний герой — <i>шакал Чандарава</i> ; <i>інші герої</i> : шакали, леви, тигри, пантери, вовки, собаки. <i>Боги</i> : Шива, Брахман
Ідея	Утвердження думки про те, що ніколи не потрібно вводити в оману, бо все таємне й приховане завжди з'ясується; не бути надміру гордим, бо через це легко можна потрапити в халепу; ніколи не довіряти першому враженню, бо здебільшого воно не є правильним; багато не вихвалитися і не обіцяти зробити те, чого не можеш
Основна думка	Засудження обману, хитрості, користолюбства, нечесності, властолюбства; висміювання боягузтва, пихатості й зарозумілості людей, схожих на шакала
Проблеми	Добро й зло; правда і брехня; обман; відповідальність за свої вчинки; хитрощі й гордощі

Німецька казка «Пані Метелиця»

Казка братів Грімм про чарівницю з колодязя, що винагороджує працелюбну дівчину й карає ліниву.

Жанр	Народна казка, чарівно-побутова (фантастичний вимисел: чарівний колодязь, пані Метелиця, незвичайні перини, золотий та смоляний дощі; зображено повсякденне життя людей, сімейні стосунки, побут)
Автор	«Пані Метелицю» насправді склав німецький народ, але записали й обробили казку німецькі вчені — брати Грімм
Тема	Ставлення батьків до рідних і нерідних дітей. Історія про те, як зло було покарано, а добро, милосердя і працелюбність щедро винагороджено

Герої	<p>Вдова (мачуха) — найбільше любила рідну доньку; а пасербицю сварила, постійно була невдоволена її поведінкою. Надмірною опікою вона лише нашкодила рідній дочці: дівчинка виросла не пристосованою до життя. Риси характеру: зла, несправедлива, жорстока, заздрісна.</p> <p>Пані Метелиця — добра чарівниця. Щедра й водночас справедлива старенька, яка нагородила обох дівчат, кожному відповідно до заслуг.</p> <p>Пасербиця — вродлива й дуже працьовита дівчина. Завжди в русі, у всьому старанна. Доводить справу до кінця, домагається свого. Має добре серце. Намагається бути найлагіднішою з усіма, але не підлещується. Сумує за домівкою.</p> <p>Ледациця ніколи нічого не робить. Завжди стоїть на місці. Завжди неприязна й невічлива до інших. Не намагається нікому допомогти. Має черстве серце. Женеться за золотом. Дуже заздрісна. Бажає іншим зла. Думає тільки про себе.</p> <p>А також <i>півень, хліб, яблуна, піч</i></p>
Ідея	Уславлення любові до праці й засудження лінощів і неробства, жорстокого ставлення до близьких людей
Основна думка	Працьовитість, доброта й чесність завжди отримують винагороду. Лінощі, грубість та неповажність завжди буде покарано

Реальне й фантастичне в казці «Пані Метелиця». Важка праця нерідної дочки, несправедливе до неї ставлення — реальне; персонаж пані Метелиця, обсіпання золотом, підземне царство — фантастичні.

Казку побудовано на основі антитези (протиставлення).

Антитеза — різке протиставлення героїв, ситуацій, характерів, душевних або природних станів тощо.

ЛІТЕРАТУРНА КАЗКА

- ❖ **Літературна казка** — художній фантастичний твір, який має автора. Може нагадувати народну казку або ж бути цілком оригінальною, у якій змальовано неймовірні пригоди вигаданих фантастичних персонажів. Диво керує героями та їхніми пригодами. Літературна казка за обсягом може бути невеликою або великою, тоді — це казка-повість; може мати елементи детектива, фентезі й інші особливості, відмінні від народної казки.
- ❖ **Тема художнього твору** — це коротке визначення подій, життєвих явищ, зображених у творі, часу й місця, основних проблем, статусу головного героя / героїв, які потребують осмислення.
- ❖ **Ідея твору** — закладена автором головна думка, яку читач має усвідомити після прочитання твору. Інколи трапляється, що з часом читачі роблять зовсім інші висновки, ніж ті, які задумав автор.
- ❖ **Оригінал** — це текст, створений тією мовою, якою послуговується автор.
- ❖ **Художній переклад** оригінального твору — передання змісту й особливостей тексту засобами іншої мови.